

WAAR OF ONWAAR?

NIEUWE INDISCHE SCHETSEN,

DOOR

J. GRONEMAN,

Praktizeerend Arts te Jogjakartā.

TWEEDE DEEL.

DORDRECHT,
J. P. REVERS.
1879.

gravure is geen enkele figuur, geen gezicht, geen hoofd-tooisel, geen kleedingstuk, geen iustrument, en zelfs geen vloermat, die niet volkomen vreemd is aan Bandoeng en aan geheel Java. 'T kan echter zijn, dat 't origineel in Siam wordt gevonden; maar voor 't Europeesch publiek komt 't op zoo'n kleinigheid niet aan. Toch bestaat er een goede fotografie van den grooten gámèlan des regents van Bandoeng, door Kinsbergen in mijn tegenwoordigheid genomen, op denzelfden dag, dat hij een fotografisch beeld maakte van den oudsten zoon van den regent (Rádhèn Kárta Ning Ngrat) in bruigomsgewaad, en waarvan BEAUVOIR ons ook een kopie geeft, die hij echter voor een portret van den "oudsten zoon van den *Sultan* (Soesoehóenan) van Solo" wil doen doorgaan. Alweer zoo'n kleinigheid, waarover de Fransche lezer wel niet vallen zal!

BEAUVOIR laat 't "*serail* van den regent door *talrijke* schildwachts, met bajonetten op de geweren, bewaken;" en is zoo goed die schildwachts "s nachts nog te doen *verdubbelen*." Zeker is de enkele pradjoerit, die vóór de woning van den regent wacht houdt, den dubbel- en driedubbel- en tiendubbelzienden graaf in 't oog gevallen!

Dat de vier "bajadères (bedaja's van den regent" in dat oog tot "*acht*" aangroeien, spreekt van zelf; ook dat ze nog jonger worden, dan ik ze reeds zeven jaar vroeger gekend had.

BEAUVOIR weet ons te vertellen, dat de regent deze danse-ressen, "als hij ze moe wordt, *aan zijn vrienden uithuwelijkt*," en dat dit "*als een groote gunst* beschouwd wordt." Jammer, dat de regent er niet juist een enkele moê was!

Ik weet zeker, dat er vóór de woning van den regent, in de laatste twaalf jaren, geen enkele kèlápaboom (kokos) gestaan heeft. En toch zag BEAUVOIR, "toen de bajadères haar dans geëindigd hadden en met haar *gouden* bogen ver-

dwenen waren, het toeschouwend volk *bij troepen* uit die *kokosboomen* neerglijden. 'T is geen onaardige vinding van onzen *geloofwaardigen* schrijver ons, na 't vertrek van alle toeschouwers, de nachtelijke duisternis door "stralen van Bengaalsch licht" te doen verhelleren, "die *uit den harem* opgingen; terwijl een enkele gedempte vrouwenstem 't slaapwekkend lied van den bogendans (in 't oor van BEAUVOIR?) schijnt te herhalen."

BEAUVOIR is voor kokosplanter in de wieg gelegd. Ten minste heeft hij 't in dien tak van landbouw verbazend ver gebracht, zooals 't volgend jachtverhaal bewijzen kan. Hij neemt natuurlijk deel aan een rhinocerosjacht in de "bijna ondoordringbare wildernissen" der ravijnen van Tji-Sitoe. Niet minder dan "vierhonderd inlanders, *allen gewapend met vuursteengeweren*" (in Bandoeng geheel onbekend!), doen daarbij dienst als drijvers. Maar "op 't hooren van 't eerste schot *vluchten* al die vierhonderd gewapende drijvers *tot in de toppen der kokospalmen* . . ." En er groeien geene kokosboomen in die bergwildernissen! . . . 'T doet er niet toe: de stoute fantasie van BEAUVOIR heeft slechts te willen, en in een oogenblik rijzen de noodige kèlápaboomen uit de graswildernis omhoog, en de "lafhartige drijvers klimmen er bij honderden in . . ." Ook de "inlandsche hoofden *volgden* dat verheven voorbeeld, *nadat ze eerst* door hun gevolg bruikbare treden in onbeklimbare boomstammen *hadden doen hakken*. En daar zaten ze nu (hoog en droog!) tegenover de vierhonderd dappere menschelijke apen!"

BEAUVOIR is *niet* zoo lafhartig. Ondanks die algemeene hooge vlucht, "had hij den moed te besluiten stand te houden, en de vlugheid van zijn beenen te sparen voor den aanval op 't (nog altijd onzichtbare) wild."

Maar dat wild kon niet opgejaagd worden zonder hulp der dappere drijvers, die in de boomen zaten. Wat nu te

doen? ... Niets makkelijker dan dat: BEAUVOIR had die geïmproviseerde kokosboomen maar weer weg te denken, en de vierhonderd apen zouden weer in 't open gras gestaan hebben. Maar hij is te bescheiden om ons dezen meesterlijken goocheltoer te bekennen, en hij vertelt ons dus eenvoudig, dat de Soendaasche hoofden, "zonder evenwel zelf 't voorbeeld te geven, *van hun verheven schuilplaats uit*, hun onderdanen bevalen naar de aarde terug te keeren."

Al 't moois, dat BEAUVOIR verder van deze gansche jacht vertelt, kan ik gerust overslaan. Ik was zelf nog in die dagen te Bandoeng, en ik weet uit den mond van den regent en van personen, die aan die jacht deel genomen hebben, dat er geen enkele rhinoceros en geen spoor van een tijger te zien geweest is. Daarom kan ik 't dan ook niet begrijpen, dat BEAUVOIR zich kon laten wijsmaken "dat een rhinoceros door 't lood alleen gedood kan worden, *als men hem in 't oor schiet*; en dat de laatste rhinoceros, die op Java, *vijs jaren geleden*, gedood werd, door een inlander geschoten zou zijn, die *op drie passen* afstands, in een *wilgenboom* gezeten, een *zevendubbele* lading in den kop van 't arme dier gezonden had, dat, zoo zwaar gewond, *nog twee mijlen ver* had kunnen vluchten, en daar, eenige dagen later, door de op krenge azende arenden en gieren ontdekt was." BEAUVOIR meldt niet of die *wilgenboom* expresselijk voor die gelegenheid uit koudere streken hier was overgeplant.

Als hij ooit op Java terugkomt, zal hij rhinocerossen schieten met "zware, ontplofbare kogels met stalen punten." Neen! hij weet er nog wat beters op; hij zal "eenige dozijnen Orsini-bommen op den weg van 't vreedzame dier zaaien." — Bravo, dappere BEAUVOIR! dan eerst zal uw naam *groot* worden; want door u zullen "deze bommen opgehouden hebben hatelijk en vervloekt te zijn;" ... alsof 't een verdienstelijk

werk zijn kon, zulke onschadelijke wildernisbewoners te vernietigen!

Eén ding verheugt me: dat BEAUVOIR, ondanks al zijn onmogelijke fantazieën, zoo bescheiden geweest is geen enkelen rhinoceros te dooden of mee te nemen. 'T zou hem zoo weinig moeite gekost hebben, dat er bij te doen — ik meen te vertellen; — maar, 't is waar! dan zouden we de schoone woorden hebben moeten missen, die nu al 't andere een grooten schijn van waarheid geven; — dan zou hij niet, als nu, hebben kunnen zeggen: “Behalve de verdienste der waarheid, die de hoogste waarde voor mij heeft, terwijl ik mijn dagboek schrijf, zal ik althans een enkele maal vermeden hebben banaal te zijn...” Met andere woorden: alles wat ik vertel is *waarheid*; want, zoo ik onwaarheden had willen vertellen, zou ik *grooter* onwaarheden verteld hebben... *Onverbidde logika!*

Dat hij “van honger en dorst, van vermoeienis en van koortsachtige opgewondenheid, ten gevolge van 't dreigend gevaar, flauw viel,” geloof ik graag. Men wordt onwillekeurig door angst bevangen, als men honderden om zich heen in de boomen ziet vluchten, en door allen, zelfs door die beschermende boomen verlaten, alleen achterblijft tegenover een onbekend, maar des te meer geducht gevaar. En dan die dorst! dat is een vreeselijke plaag voor een jager, die geen veldflesch meegenomen heeft. Hadden nu de kokospalmen der wildernis maar meer dan denkbeeldige vruchten gehad! Maar “de oogst was juist veertien dagen geleden door de inlanders ingepalmd” (alsof 't een Europeeschen appelboomgaard gegolden had! en dat in “bijna ondoordringbare ravijnwildernissen!”) Gelukkig echter hadden die kortzichtige lui nog “*één enkele kokosnoot*” over 't hoofd gezien en aan den boomgaard laten zitten, en — de verkwikkende melk van deze éene vrucht werd nu gelijkelijk onder allen

verdeeld," dat wil zeggen: onder alle blanken; want de vierhonderd en zooveel Indische lafaards kregen natuurlijk niets.

Evenals onze moedige jager hebben wij genoeg van deze ongelooftelijke jacht op onzichtbare rhinocerossen, onder denkbeeldige kélápaboomen, en we keeren naar Bandoeng terug, om, met hem, van de bijzondere gunst van den regent te profiteren, die ons voor deze enkele maal "den toegang verleent tot de (voor ieder ander sterveling zelfs totaal onzichtbare) *marmereen badzaal* der bajadères..." Nu begrijpen wij 't ook hoe 't onzen vermoelden graaf nog mogelijk was, "vóór 't naar bed gaan alle indrukken van dezen veelbewogen dag, *in al hun frischheid te beschrijven...*"

'S morgens gaan we met den regent uit jagen en visschen. En de favoriet-dwerg van den regent gaat ook mee. 'T is echter niet lief van BEAUVOIR, dien kleinen TÈHÈR, wiens grootste lichamelijke verdienste in zijn welgemaaktheid en in de goede proporties van al zijn leden bestaat ¹, een "grotesken *bochel*" toe te dichten, en hem tot theeschenker te degradeeren. Dat hij hem tevens ettelijke jaren ouder maakt, komt er minder op aan: dát zal hij wel worden.

"*Twintig rijkgetuigde schimmels* brengen de gasten (van 't veer over den Tji Taroem) naar 't meer Tji Djambéh. Evenzooveel stalknechts *blijven ook in vollen galop, aan de teugels* dezer edele dieren *hangen.*" De "*schoonste en lommerrijkste* boomen," onder wier schaduw deze ongewone wandelrit plaats vond, zijn mij en andere gewone menschen nooit anders voorgekomen dan als jonge heesters en laag kreupelgewas.

¹ Hij was in 1861, op vijftienjarigen leeftijd, 24 pond zwaar en 32 Londensche duimen (81 centimeters) hoog, en is sedert niet meer gegroeid.